

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหา
บัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอตามลำดับดังนี้คือ ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
องค์ประกอบของหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร หลักสูตรการวางแผนภาคและ
เมืองมหาบัณฑิต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความหมายของหลักสูตร

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good 1973: 149) ได้ให้ความ
หมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ

1. เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับ
ประกาศนียบัตรในหมวดวิชาต่าง ๆ
2. แผนหรือโครงข่ายของเนื้อหาหรือสิ่ง เฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียน
จัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถ
เข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป
3. กลุ่มวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียน
ภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

เชเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Galen J. Saylor and William
M. Alexander 1974: 2) กล่าวถึงหลักสูตรว่า "เป็นโครงการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ให้แก่บุคคล ด้วยการอาศัยบุคคลอื่นหรือเครื่องมือ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้
ไว้ โดยกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชา และระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน"

โบทแชม (Beauchamp 1975: 196) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึงแผนงานที่อธิบายถึงขอบข่ายและการจัดการเตรียมโปรแกรมการศึกษาในสถาบันการศึกษา ในแผนงานอาจประกอบด้วย ข้อความที่บอกถึงความต้องการเป็นหลัก ที่เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนการสอน วัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษา โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการประเมินคุณค่า ประสิทธิภาพของหลักสูตร และระบบของหลักสูตร

สำหรับนักการศึกษาของไทยหลายท่าน ได้ให้ความหมายของ คำว่า หลักสูตร ดังนี้ สุจริต เพียรชอบ (2521: 1-23) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจัดขึ้นทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและช่วยให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน ส่วน สุมิตร คุณานุกร (2523: 2-3) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ บพิทเมธาคุณวุฒิ (2532: 1) ได้กล่าวว่าหลักสูตร คือ แผนของการเรียนการสอนประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งหมายถึง การพิจารณาคัดเลือกจัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ ตลอดจนการประเมินผล

จากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้ อาจกล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนข้อกำหนดอันประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาวิชาที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

กาญจนา कुमारักษ์ (2527: 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นข้อกำหนด เป็นโครงการ เป็นกิจกรรม เป็นประสบการณ์ดังได้กล่าวแล้ว ฉะนั้นถ้าจะเปรียบหลักสูตรก็เหมือนเข็มทิศในการเดินเรือ หรือหลักสูตรเป็นพาหนะที่จะนำการศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ถ้าไม่มีหลักสูตรก็เปรียบเสมือนเรือเดินทะเลไม่มี

ทางเสื่อ สุดแต่เรือจะใบ บังคับไม่ไว้ หลักสูตรมีส่วนช่วยทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง ช่วยพัฒนาการศึกษา ผู้มีส่วนช่วยในการจัดหลักสูตรควรจะได้พิจารณาถึง การที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการรู้จักตนเอง ค้นพบตัวเอง มีความรับผิดชอบ และแปลความคิดไปสู่การกระทำอย่างรอบคอบ ในแนวความคิดที่เรียกว่า คิดเป็น และทำเป็น หลักสูตรเป็นรูปแบบของการสื่อสารความรู้ การแปล การถ่ายทอด และการใช้ประสบการณ์การศึกษาอย่างมีหลักการ ดังนั้น สันต์ ธรรมบำรุง (2527: 9-10) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้คือ

1. หลักสูตร เป็นแผนปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนด จุดหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้ เป็นแนวทาง
2. หลักสูตร เป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวม ของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. หลักสูตร เป็นเอกสารบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการ เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตร เป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียน การสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ
5. หลักสูตร เป็นแผนดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของ รัฐบาลด้วย
6. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
7. หลักสูตร จะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตไว้ว่า จะเป็นไปในรูปใด
8. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ความประพฤติที่จะ เป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังคน ซึ่งจะนำไปสู่ การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล
9. หลักสูตร จะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการ ศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน

องค์ประกอบของหลักสูตร

ทาบ (Hilda Taba 1962: 10) มีความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะมีรูปแบบอย่างไรก็ตาม ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมาย (Objective) เป็นการกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนอย่างไร หรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร
2. เนื้อหาวิชา (Content) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาวิชา ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นการนำเอาหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล
4. การประเมิน (Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่าการดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใด และมีอะไรเป็นสาเหตุ

สุมิตร คุณากร (2520: 9) ได้กล่าวถึงหลักสูตรในรูปขององค์ประกอบว่ามี 4 องค์ประกอบเช่นเดียวกันคือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 1-3) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรแม่บท ได้แก่ ข้อกำหนดซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย และแนวทางของการศึกษา โครงสร้างของเนื้อหาสาระ ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชา หรือกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน แนวทางการสอน และการประเมินผลการเรียน

2. เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูใช้สอนและผู้เรียนใช้ เช่น หนังสือ แบบเรียน คู่มือครู แผนการสอน และวัสดุอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน

3. กิจกรรมการเรียน ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งผู้สอนและผู้เรียน เช่น การสอนให้ค้นคว้า การศึกษานอกสถานที่ และการทำกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่ผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหารเป็นผู้ปฏิบัติ

4. การประเมินผล ได้แก่ หลักของการประเมินผล กระบวนการจัดต่าง ๆ พร้อมทั้งเครื่องมือและแบบฟอร์มในการประเมินผลการศึกษา

สุจริต เพียรชอบ (2523 อ้างใน บุญมี เฌรยอด, ม.ป.ป.) กล่าวถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำหลักสูตรขึ้นมา โดยมีคณะกรรมการร่วมสร้างขึ้นซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรได้ดังนี้

1. จุดหมาย
2. โครงสร้าง
3. เนื้อหาวิชา
4. กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ
5. การประเมินผลหลักสูตร

สำหรับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา เป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหา และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา พุทธรักษ์ สินลารัตน์ (2524: 20-23) ได้กล่าวว่า เนื้อหา และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ส่วนของวิชาชีพ เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปฏิบัติได้ ในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก เป็นต้น

2. ส่วนของการศึกษาทั่วไป เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ทัศนะ แนวคิดและบุคลิกที่กว้างขวาง ไม่คับแคบเฉพาะในสาขาวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรม

ด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์และเป็นพลเมืองดี ซึ่งปัจจุบันนี้ ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532) นอกจากนี้รูปแบบของหลักสูตรที่จัดสอน เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ แบบบังคับร่วมและแบบบังคับกระจาย ทั้งสองรูปแบบต่างก็เป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย และสถาบัน ที่เทียบเท่าทุกแห่งของไทย

3. ส่วนของวิชาเลือก การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ถือได้ว่าวิชาเลือกมีส่วนสำคัญ เพราะเป็นการให้โอกาสแก่ความสนใจที่กว้างขวาง และแตกต่างของผู้เรียน

นอกจากนี้ ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2532: 1-3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า

องค์ประกอบของหลักสูตรแต่ละส่วนมีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชาในหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรในระดับอุดมศึกษามี 4 ส่วนคือ

1. การศึกษาทั่วไป (General Education)
2. การศึกษาวิชาเฉพาะ (Specialized Education)
3. วิชาเลือกตามที่สนใจ (Exploratory Education)
4. วิชาที่ช่วยเสริมประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน (Enrichment Education)

สำหรับการจัดสัดส่วนของหลักสูตรนั้น จากการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทางวิชาชีพมากขึ้นและในขณะเดียวกันก็นำให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาการศึกษาทั่วไปด้วย

และ Bergquist (อ้างใน ปทีป เมธาคุณวุฒิ 2532: 7-8) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษาไว้ 8 รูปแบบดังนี้

1. หลักสูตรเน้นการถ่ายทอดเจตนารมณ์ (Heritage Based) เป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักศึกษาเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของตนเอง พร้อมทั้งให้ความรู้และทักษะ ที่จะอยู่เผชิญกับปัญหาในโลก

ปัจจุบันและอนาคต

2. หลักสูตรเน้นประเด็นปัญหา (Thematic Based) ในสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาหลายประการ ซึ่งจะต้องใช้ศาสตร์หลาย ๆ ด้านช่วยแก้ปัญหา หลักสูตรนี้จะช่วยให้นักศึกษาศึกษาแหล่งข้อมูลที่เขาเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหา

3. หลักสูตรเน้นสมรรถภาพ (Competency Based) สมรรถภาพหลายประการได้กำหนดไว้ให้นักศึกษาทราบและนักศึกษาจะต้องพยายามที่จะแสดงให้ผู้สอนเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพเหล่านี้แล้ว นักศึกษาจึงจะผ่านหลักสูตรนี้ได้

4. หลักสูตรเน้นวิชาชีพ (Career Based) หลักสูตรรูปแบบนี้กำหนดขึ้นเพื่อเตรียมนักศึกษาไปสู่วิชาชีพนั้น ๆ โดยเฉพาะ

5. หลักสูตรเน้นประสบการณ์ (Experienced Based) ในหลักสูตรเน้นประสบการณ์การเรียนการสอนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ได้กำหนดไว้ชัดเจน และจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับทฤษฎีซึ่งสอนภายในชั้นเรียน

6. หลักสูตรเน้นนักศึกษา (Student Based) หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้ ตลอดจนการตั้งเกณฑ์และแนวทางในการประเมินผลตัวเขาเอง โดยทั่วไปจะใช้เป็นสัญญาการเรียน (Learning Contract) ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน

7. หลักสูตรเน้นค่านิยม (Value Based) ในหลักสูตรนี้เน้นให้นักศึกษารับทราบแหล่งข้อมูลและประสบการณ์ที่เขาจะศึกษาหรือขยายขอบเขตของค่านิยมที่เขาถืออยู่ หรือรวมทั้งการรับค่านิยมใหม่ ซึ่งค่านิยมเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับสังคม การเมือง ศาสนา ชีวิตและแผนการทำงานของนักศึกษานในอนาคต

8. หลักสูตรเน้นอนาคต (Future Based) สภาพการณ์ต่าง ๆ ถูกกำหนดขึ้นโดยมีข้อตกลงว่าเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาหาความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติที่เหมาะสมในการสร้างอนาคตที่ปรารถนา หรืออนาคตที่น่าจะเป็นไปได้ในสังคม

ดังจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ส่วนที่สำคัญคือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งจะเป็นแนวทางให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ หลักสูตรจึงนับว่าเป็น

หัวใจของการศึกษาอย่างแท้จริง การที่จะทราบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นและนำไปใช้นั้นมีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันเพียงใด ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้คนที่มีลักษณะดังวัตถุประสงค์หรือไม่นั้น จะต้องทำการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมเสียก่อน เพื่อที่จะได้ข้อมูลนั้นมาเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ทันสมัย และเหมาะสมกับตัวผู้เรียนและสอดคล้องกับสังคม

การวิเคราะห์หลักสูตร

การวิเคราะห์ (Analysis) ตามรูปศัพท์แล้ว หมายถึง การแยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ โดยที่ส่วนต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นการแยกส่วนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการต้องการตรวจสอบส่วนนั้น ๆ การวิเคราะห์หลักสูตรจึงหมายถึงการพิจารณาแยกแยะองค์ประกอบของหลักสูตร เช่น จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การจัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล เป็นต้น

ตามความเห็นของ สิริพร บุญญานันต์ (2522: 2) กล่าวว่า การวิเคราะห์หลักสูตรแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อ "อธิบาย" ลักษณะของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร เช่น หลักการเป็นอย่างไร จุดประสงค์ว่าอย่างไร เนื้อหารายวิชามุ่งเน้นอะไร สื่อการเรียนมีอะไรบ้าง เป็นต้น
2. วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อ "ตัดสิน" ว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี เหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่ ข้อดี หรือข้อเสียที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

ในการวิเคราะห์หลักสูตร ไม่จำเป็นต้องมีข้อมูลจากการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะผู้วิเคราะห์สามารถวิเคราะห์จากเอกสารหลักสูตรเพียงอย่างเดียวได้ ดังนั้นการวิเคราะห์หลักสูตรจึงทำได้กับตัวหลักสูตรที่ยกร่างเสร็จใหม่ ๆ ยังไม่ได้้นำออกใช้ หรือกับหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรูปแบบของการวิเคราะห์หลักสูตร 3 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร (Intrinsic Analysis Model of Curriculum Materials) (Siriporn Boonyananta 1979: 71) ดอริสที กาว (Doris T.Gow) ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรแห่งศูนย์วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน (Learning Research and Development-Center-L R D C) มหาวิทยาลัยพิตเบิร์ก (University of Pittsburgh) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตร ในเอกสารเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตร เมื่อปลายปี ค.ศ. 1977 ต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อการนำไปใช้วิเคราะห์หลักสูตรและสื่อการเรียน โดยมีเหตุผลที่จะอธิบายว่า หลักสูตรมีลักษณะอย่างไร มากกว่าที่จะบอกว่าหลักสูตรมีคุณภาพเหมาะสมอย่างไร การวิเคราะห์หลักสูตรตามแนวนี้ จะมุ่งวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตร โดยการศึกษจากเอกสารหลักสูตร เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ หรือหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ มีคุณภาพดี เหมาะสมที่จะนำไปใช้หรือใช้ต่อไปหรือไม่ หรือว่ายังมีข้อบกพร่องใดที่ควรที่จะแก้ไขปรับปรุง ทั้งนี้ได้วางเกณฑ์ในการตัดสินใจอย่างแน่ชัด โดยอาศัยทฤษฎีทางการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญ

ลักษณะสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรตามรูปแบบของ ดอริส ที กาว (Doris T.Gow) มีดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรโดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการได้แก่
 1. โอกาสในการเรียนรู้ (Opportunity)
 2. สิ่งเร้า (Motivators)
 3. โครงสร้างของหลักสูตร (Structure)
 4. สภาพการเรียนการสอน (Instructional events)
 การวิเคราะห์หลักสูตรในลักษณะนี้เป็นการ "อธิบาย" ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น วิเคราะห์หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหาและวิธีการวัดผล เป็นต้น
2. วิเคราะห์หลักสูตรโดยใช้ทฤษฎีทางการศึกษา และจิตวิทยาทางการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดว่าหลักสูตรควรมีลักษณะอย่างไร (การกำหนดเกณฑ์ที่แน่นอนนี้ เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้การวิเคราะห์หลักสูตรแบบนี้ต่างไปจาก

การวิเคราะห์หลักสูตรทั่ว ๆ ไป ซึ่งมักอาศัยความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์แต่ละคน เป็นหลักสำคัญ นอกจากนั้นการกำหนดเกณฑ์โดยอาศัยทฤษฎีที่มีผู้ยอมรับยังทำให้ การตัดสินคุณภาพของหลักสูตรมีน้ำหนัก และมีเหตุผลมากอีกด้วย) การวิเคราะห์ หลักสูตรในลักษณะนี้เป็นการ "ตัดสิน" คุณภาพของหลักสูตร ว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี เหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 บุยซังส์เทคนิค (The Puissance Analysis Techniques) (เอี่ยม โดบุญเลี้ยง 2522: 1)

เจ.ดัดเลย์ แฮร์รอน (J.Dudley Herron) และเฮนรี เอช วอลเบสเซอร์ (Henry H. Walbesser) ได้เสนอโปรแกรมที่เรียกว่า "Introduction to Systems: A Prototype Unit" เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ หลักสูตรโดยการหาค่าวัด บุยซังส์ ซึ่งศูนย์การศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ แห่งซีเมโอ (SEAMEO) ได้จัดทำขึ้นและนำไปใช้ในเครือประเทศที่อยู่นอกองค์กร ศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อปี ค.ศ.1973 (Henry H. Walbesser and others 1973: 4)

บุยซังส์เทคนิค เป็นวิธีการประเมินผลหลักสูตรแบบหนึ่ง ซึ่งประเมิน องค์ประกอบ 4 ส่วนของหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. กิจกรรมการเรียนการสอน
3. วัสดุประกอบหลักสูตร
4. กระบวนการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลหลักสูตร จะต้องรวบรวมจุดมุ่งหมาย (เชิงพฤติกรรม) กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุประกอบหลักสูตรและเทคนิคการวัดผลต่าง ๆ ของหน่วยย่อย ๆ ทั้งหมดในหลักสูตร เพื่อใส่ลงในตารางวิเคราะห์บุยซังส์ (The Puissance Analysis Matrix) ผลจากการวิเคราะห์จะเป็นตัวเลขชี้ให้เห็น ว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

รูปแบบที่ 3 รูปแบบของสเตค (The Stake Congruence Contingency Model) (ฉลอง บุญญานันต์ 2523: 44-48)

โรเบิร์ต อี สเตค (Robert E. Stake) ได้เสนอรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรอีกแนวคิดหนึ่ง การศึกษาหลักสูตรตามแนวคิดของสเตคมีลักษณะเป็นเชิงบรรยายแบบพรรณนาวิหการ โดยได้เสนอแนวคิดในการวิเคราะห์หลักสูตร ที่เน้นเกี่ยวกับชนิดของข้อมูล และประเภทของกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในโครงการเป็นสำคัญ ข้อมูลจากการประเมินผลแบ่งเป็น 2 ชนิดคือ ข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive) และข้อมูลเชิงตัดสิน (Judgemental)

ลักษณะสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรตามรูปแบบของสเตค จำแนกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร เกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรมี 3 ลักษณะคือ
 1. สภาพก่อนเริ่มโครงการ
 2. กระบวนการในการสอน
 3. ผลที่ได้รับจากโครงการ
2. การหาข้อมูลประกอบ เมื่อได้กำหนดเกณฑ์ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์หลักสูตรแล้ว ผู้วิเคราะห์จะต้องรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาประกอบการพิจารณา ซึ่งกำหนดไว้ 4 หมวดใหญ่ ๆ คือ
 1. ผลที่คาดหวังหรือผลที่ต้องการ ได้แก่ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต่าง ๆ
 2. ผลที่เกิดขึ้น หรือผลที่ได้จากการสังเกต ได้แก่ การทดลอง การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม รายงานต่าง ๆ
 3. มาตรฐาน ได้แก่ กฎ เกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ ความเชื่อต่าง ๆ
3. การใช้ตารางในการวิเคราะห์ผลหลักสูตร การใช้ตารางของสเตคพิจารณาข้อมูลทั้ง 4 หมวด ตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น พิจารณาเรียงตามลำดับ โดยเริ่มจากข้อ 1 เกี่ยวกับสภาพก่อนเริ่มโครงการ ได้แก่ ลักษณะนิสัยของนักเรียน

ลักษณะนิสัยของครู เนื้อหาสาระของหลักสูตร เรียงตามลำดับที่ละข้อ แล้วเปรียบเทียบผลที่คาดหวัง ผลที่เกิดขึ้น มาตรฐานที่ไว้และการตัดสินใจของแต่ละข้อ

การประเมินหลักสูตร

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งการวิเคราะห์หลักสูตรนับเป็นกิจกรรมการประเมินหลักสูตรอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยจึงนำเรื่องการประเมินหลักสูตรมากล่าวไว้ด้วยดังต่อไปนี้

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

ทิสนา แจมมณี (2526: 51) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกวิถีทางที่ดีกว่าเดิม และสันต์ ธรรมบำรุง (2525: 173) ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรหมายถึง กระบวนการในการศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและการวัดผล

ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นการประเมินที่ย่อยมาจากการประเมินการศึกษา เป็นการพิจารณาคูณค่าของหลักสูตรโดยการรวบรวมข้อมูล และใช้ข้อมูลจากการวัดในแง่ต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้รับผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ส่วนใดจะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2525: 175) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมีดังนี้

1. เพื่อหาคูณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรนั้นสามารถสนองความมุ่งหมายที่หลักสูตรต้องการหรือไม่

2. เพื่ออธิบายและดูว่า ลักษณะของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตร วนแห่งหลักการ ความมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องกันหรือไม่

3. เพื่อตัดสินใจว่า หลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ เหมาะสมและไม่เหมาะสม กับการนำไปใช้มีข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขอะไรบ้าง

4. เพื่อตัดสินใจว่า การบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงานด้าน หลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษาแล้ว ตามหลักสูตรว่าเป็นไปตาม ความมุ่งหวังหรือไม่

ระยะการประเมินหลักสูตร

การประเมินผลโครงการหรือ การประเมินหลักสูตร สันต์ ชรรมบำรุง (2525: 175-176) กล่าวว่า ครอบคลุมแล้วจะแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการประเมินหลักสูตร เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ผู้สร้างจะประเมินดูว่าดีหรือไม่เพียงใด มีข้อควรแก้ไข ปรับปรุงอะไรบ้าง อาจจะทำให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หรือวิจัยดูก็ได้

ระยะที่ 2 ประเมินหลักสูตรในขณะที่ดำเนินการว่า หลักสูตรที่ทำขึ้น นั้นนำไปทดลองแล้วได้ผลเพียงใด

ระยะที่ 3 ประเมินเมื่อจบโครงการ หรือประเมินเมื่อประกาศใช้ หลักสูตรแล้ว เป็นการประเมินหลักสูตรที่ขึ้นอยู่กับว่าจะได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการประเมินหลักสูตร

สันต์ ชรรมบำรุง (2525: 177) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร ส่วนใหญ่มีขอบเขตของการประเมินดังต่อไปนี้

1. ประเมินตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ เป็นการพิจารณาว่า เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสังคมนั้นหรือไม่เพียงใด สามารถบรรลุตามความมุ่งหมายหรือไม่ ยากหรือง่ายเกินไป

2. ประเมินโครงการทั้งหมดของการให้การศึกษา เป็นการพิจารณาว่าโรงเรียนจัดโครงการการเรียนการสอนใดบ้าง สอดคล้องกับหลักการและความมุ่งหมายหรือไม่ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การวัดและการประเมินการเรียน ตลอดจนการบริหารทางด้านหลักสูตร ตารางสอน ห้องสมุด เป็นต้น

3. ประเมินโครงการเฉพาะส่วน เป็นการพิจารณาโครงการทำงานแต่ละส่วนว่าได้ผลเป็นที่ยอมรับหรือไม่ สามารถบรรลุความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

4. ประเมินการเรียนการสอน เป็นการพิจารณาการเรียนการสอน ตลอดจนการนำสื่อการสอนใหม่ ๆ มาใช้ ผลสัมฤทธิ์ในด้านการเรียน การนำความรู้ออกไปประกอบอาชีพได้

5. ประเมินโครงการประเมินผล เป็นการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ผลการดำเนินงานตามโครงการ ประสพการณ์ การตอบสนองจากชุมชน และสังคม แรงต้านทานและผลกระทบที่มีต่อสังคม

6. ประเมินโครงการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมถึงการสอบด้วย ผลการสอบของนักเรียนเป็นอย่างไร จะดีหรือเลวนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การสอนของครู ความบกพร่องทางร่างกายของผู้เรียน กรณีทางบ้าน ความยากง่ายของแบบเรียน เป็นต้น

7. ประเมินโครงการของผู้ที่เรียนจบออกไปว่า ทำงานทำได้หรือไม่ ทำแล้วเกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมมากน้อยเพียงใด สังคมยอมรับในผลผลิตที่ออกไปจากสถาบันหรือไม่

กระบวนการในการประเมินหลักสูตร

ทิสนา แคมมณี (2526: 53) ได้สรุปกระบวนการของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การกำหนดว่าจะประเมินอะไร เฉพาะเจาะจง
2. การกำหนดว่าต้องการข้อมูลอะไรที่นำมาช่วยในการประเมิน
3. การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 2
4. การกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการประเมิน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์
6. หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้วจะมีการส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้แก่ผู้ที่ตัดสินใจ หรือดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรนั้น

รูปแบบหรือเครื่องมือสำหรับการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรนับว่าเป็นการประเมินโครงการอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี (สันต์ ธรรมบำรุง 2525: 179-194 ทิศนา ขัมมณี 2526: 54-68) เช่น การตรวจสอบ การวิจัย การรายงาน การวิเคราะห์ การวินิจฉัย และใช้แบบสอบถาม เป็นต้น ผู้ประเมินจะต้องรู้ว่าประเมินอะไร การประเมินแต่ละรูปแบบมีลักษณะอย่างไร มีจุดเด่นอย่างไร เป็นต้น สำหรับรูปแบบการประเมินหลักสูตรสามารถนำมาใช้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น มีหลายรูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 แบบตรวจสอบ (Curriculum Evaluation Checklist)

รูปแบบที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตร (Intrinsic Analysis Techniques)

รูปแบบที่ 3 แบบปุยแซนส์เทคนิค (The Puissance Analysis Techniques)

รูปแบบที่ 4 การประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake contingency Model)

รูปแบบที่ 5 การประเมินหลักสูตรแบบซิป (Cipp Model) ของพาย เดลต้า แคปปา (Phi Delta Kappa)

รูปแบบที่ 6 การประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation Model)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบการวิเคราะห์หลักสูตรของนักการศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วเห็นว่า การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่ออธิบายว่าหลักสูตรมีลักษณะอย่างไร เป็นการวิเคราะห์คุณภาพของหลักสูตรโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตร เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้ต่อไปหรือไม่ หรือว่ามีข้อบกพร่องใดที่ควรแก้ไขปรับปรุง และได้วางเกณฑ์ในการ

ตัดสินใจอย่างแน่ชัดโดยอาศัยทฤษฎีทางการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษาเป็นพื้นฐานเป็นสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดจะวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร เพื่ออธิบายลักษณะสาระของหลักสูตร 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตรวมในแต่ละหมวดวิชา และเนื้อหาวิชา โดยอาศัยทฤษฎีทางการศึกษาเป็นแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้จะต้องสามารถวัดหรือทดสอบได้ นักจิตวิทยาที่สนใจในพัฒนาการของการทดสอบผลสัมฤทธิ์เชื่อว่า จะสามารถทดสอบพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ของมนุษย์ได้ จุดมุ่งหมายจะกำหนดให้แสดงออกเป็นการกระทำ ความรู้สึก และความคิดของผู้เรียน นักจิตวิทยาการศึกษา บลูม และคณะ (Bloom et al.1956 อ้างใน สังัด อุทรานันท์ 2528: 215-218) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. พุทธิพิสัย เป็นจุดมุ่งหมายที่รวมถึงการเรียนรู้ทางด้านความรู้ ความคิดและการแก้ปัญหา ซึ่งแบ่งตามลำดับความซับซ้อนจากน้อยไปหามากตามหัวข้อดังนี้ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน
2. จิตพิสัย เป็นจุดมุ่งหมายที่รวมถึงการเรียนรู้ทางด้านทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจ และความซาบซึ้ง กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคล แยกออกเป็นลำดับขั้นต่าง ๆ ดังนี้ การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบ การแสดงออก
3. ทักษะพิสัย เป็นจุดมุ่งหมายทางด้านทักษะในการเคลื่อนไหว การใช้วัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ลำดับของทักษะจากง่ายไปสู่ความซับซ้อนในการพัฒนามีดังนี้ การเลียนแบบ การทำตามแบบ การทำอย่างถูกต้อง การทำอย่างต่อเนื่อง การทำเองโดยธรรมชาติ

2. โครงสร้างของหลักสูตรในด้านจำนวนหน่วยกิตรวมของแต่ละหมวดวิชา จะพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2533 ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดให้ศึกษาตลอดหลักสูตรรวมหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

3. เนื้อหาวิชา

กรมวิชาการ (2522: 5) ได้ให้ความหมายของเนื้อหาว่า เนื้อหาของรายวิชา คือประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งกำหนดไว้สำหรับรายวิชานั้น ๆ อันจะช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่วางไว้ ดังนั้น การที่จะกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร ควรมีหลักเกณฑ์ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา

ทาบ (Hilda Taba 1962: 267-289) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชาไว้ดังนี้

- 1) เชื่อถือได้และเป็นแก่นสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา
- 2) สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
- 3) มีความสมดุลย์ระหว่างความกว้างและความลึกซึ้ง
- 4) สามารถสนองความมุ่งหมายได้หลายประการ
- 5) สอดคล้องกับบุคลิกภาพในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
- 6) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

วิธีเลือกเนื้อหา

วิธีการที่จะเลือกเนื้อหา มาบรรจุในหลักสูตรนั้นสมิท, สแตนเลย์ และ ชอร์ (Smith, Stanley, and Shores 1957: 298-312) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้คือ

1) วิธีใช้ความคิดเห็นตัดสิน (Judgemental procedure) วิธีนี้ใช้ความคิดเห็นของผู้มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร บุคคลเหล่านี้จะมาร่วมกันอภิปราย ใช้ความรู้ความคิดเห็นของตนเองเป็นเกณฑ์ในการที่จะตัดสินว่าเนื้อหาสาระใดควรหรือไม่ควรนำมาบรรจุลงในหลักสูตร

2) วิธีใช้การทดลอง (Experimental procedure) เพื่อที่จะทดสอบว่า เนื้อหาวิชาสนองความต้องการตรงตามหลักเกณฑ์ของการเลือกเนื้อหาที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่วนมากแล้วผู้พัฒนาหลักสูตรมักใช้วิธีนี้เมื่อต้องการบรรจุเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

3) วิธีใช้การวิเคราะห์ (Analytical procedure) วิธีนี้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปมากที่สุด ขบวนการย่อ ๆ ของวิธีนี้ก็ คือ การวิเคราะห์กิจกรรม

และสิ่งต่าง ๆ ที่คนเรากระทำกัน เพื่อจะให้ได้มาซึ่งเนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้ สิ่งที่น่ามาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหาวิชาได้แก่ กิจกรรม งาน ความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ทั่วไป

4) วิธีใช้ความคิดเห็นส่วนรวม (Consensual procedure) วิธีนี้มุ่งที่จะหาทางรวบรวมความคิดเห็นของคนจากหลาย ๆ อาชีพ หลายสาขา วิชาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตร

การจัดลำดับเนื้อหาวิชา

เมื่อเลือกเนื้อหาโดยคำนึงถึงเกณฑ์ดังกล่าวแล้วก็จำเป็นต้องคำนึงถึง การจัดลำดับเนื้อหาวิชา นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีถ้าครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหาอย่างมีระบบเรียงตามลำดับขั้นตอน ไม่สับสนวกไปเวียนมา

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2527, อ้างใน สุรพล ทองชาติ 2534: 34) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการจัดเรียงเนื้อหา ดังนี้

1. ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง การจัดโดยคำนึงถึงสิ่งที่ต้องเรียนมาก่อน หรือจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งที่สูงขึ้นไป
2. การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง การจัดเนื้อหาวิชาโดยคำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง หรือจากสิ่งที่ง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก
3. บูรณาการ (Integration) หมายถึง จากข้อเนื้อหาหนึ่งไปยังหัวข้อเนื้อหาหนึ่งของรายวิชา หรือจากรายวิชาหนึ่งไปยังอีกรายวิชาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน

สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของ อาจารย์ผู้สอน นิสิต และมหาบัณฑิต ที่มีต่อหลักสูตรในด้านจุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตรวมในแต่ละหมวดวิชา เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการศึกษาความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของมหาบัณฑิตนั้น ผู้วิจัยได้ผสมผสานแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบการวิเคราะห์หลักสูตรของนักการศึกษาตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นดังกล่าว

ประวัติความเป็นมาของภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง เป็นภาควิชาหนึ่งในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้จัดตั้งเป็นแผนกวิชาเมื่อมิถุนายน 2506 โดยมี รองศาสตราจารย์ เอื้อม อนันตสานต์ เป็นหัวหน้าแผนกคนแรก ครั้งนั้นบทบาทของแผนกวิชา ได้แก่ การช่วยทำการสอนในวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิชาผังเมืองแก่นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3, 4 และ 5 ของคณะฯ โดยที่วิชาผังเมืองเป็นวิชาบังคับหมวดหนึ่งของหลักสูตร ปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์

ต่อมาแผนกวิชาผังเมือง ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้เปิดสอนระดับปริญญาผังเมืองมหาบัณฑิต ตามแผนการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 4 ได้เปิดรับสมัครนิสิตเข้าศึกษาตามโครงการรุ่นแรกในปี 2519 แนวทางการศึกษาเป็นลักษณะประสานสหสาขาวิชาเข้าด้วยกัน (Interdisciplinary) โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชุมพล สุรินทรบุรณ์ เป็นหัวหน้าแผนกวิชา และในวันที่ 1 มีนาคม 2527 ได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนชื่อเป็น ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร และในปีการศึกษา 2528 ได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนชื่อหลักสูตรเป็นหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ซึ่งแยกเป็นสาขาวิชาเฉพาะ 2 สาขา คือ สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง และสาขาวิชาการวางแผนภาค นับตั้งแต่เริ่มทำการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในปีการศึกษา 2519 จนถึงปีการศึกษา 2534 เป็นเวลา 14 ปี โดยได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเมื่อปี พ.ศ. 2522 หลักสูตรการศึกษา 2 ปี เพื่อปรับจำนวนหน่วยกิตจากหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 54 หน่วยกิต เป็นจำนวน 50 หน่วยกิต

หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

ชื่อหลักสูตร หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง และสาขาวิชาการวางแผนภาค

Master's Degree Program of Urban and Regional Planning

ชื่อปริญญา การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต (พ.ม.)
Master of Urban and Regional Planning (M.U.R.P.)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และความสามารถในการวางแผนผังเมืองและการวางแผนภาค ตามความต้องการของประเทศในปัจจุบันและอนาคต
2. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาทางด้านผังเมือง ซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหา เพื่อตอบสนองกับความต้องการด้านบุคลากรทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน
3. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนผังเมือง และการวางแผนภาค

คุณสมบัติของผู้สมัคร เข้าศึกษา

หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตนี้ครอบคลุมหลายสาขาวิชาไว้ด้วยกัน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณวุฒิทางด้านผังเมือง ผู้มีสิทธิสมัครเข้าศึกษามีคุณวุฒิปริญญาตรีที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรองในสาขาวิชาต่อไปนี้ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมสุขาภิบาล วิศวกรรมสำรวจ ภูมิศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ภูมิสถาปัตยกรรม สังคมวิทยา สถิติ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

ผู้สมัครที่มีพื้นความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้ระบุไว้ให้อยู่ในข้อวินิจฉัยของภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้สมัคร ให้เป็นไปตามระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างของหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตและรายวิชา

1. จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตวิชา เรียน

38 หน่วยกิต

- จำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาบังคับ	30	หน่วยกิต
- จำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาบังคับสาขา	4	หน่วยกิต
- จำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเลือก	4	หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์	12	หน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	50	หน่วยกิต

2. รายวิชา

2.1 วิชาบังคับ (30 หน่วยกิต) ผู้เข้าศึกษาในโครงการหลักสูตรนี้ จะต้องเรียนวิชาในหมวดนี้ครบทุกวิชา ดังนี้

363 611 การวางแผน 1 Planning I	3(3-0-9)
363 612 การวางแผน 2 Planning II	3(3-0-9)
363 615 สถิติสังคมศาสตร์ Social Statistics	2(2-0-6)
363 621 เศรษฐศาสตร์ชุมชนเมือง Urban Economics	2(2-0-6)
363 622 เศรษฐศาสตร์ภูมิภาค Regional Economics	2(2-0-6)
363 640 การบริหารชุมชนเมืองและภาค Urban and Regional Administration	2(2-0-6)
363 644 กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม Urbanization and Social Change	2(2-0-6)
363 652 การขนส่ง Transportation	2(2-0-6)
363 661 ปฏิบัติการวางแผน 1 Planning Workshop I	4(2-4-10)
363 662 ปฏิบัติการวางแผน 2 Planning Workshop II	4(2-2-10)

363 663	ปฏิบัติการวางแผน 3 Planning Workshop III	4(2-4-10)
363 668	ปฏิบัติงานวางแผน (การฝึกงาน) Practicum in Planning	ไม่นับหน่วยกิต

2.2 วิชาบังคับสาขา (4 หน่วยกิต) ผู้เข้าศึกษาในโครงการหลักสูตรนี้ จะเลือกเรียนวิชาในหมวดนี้ แยกตามความสนใจ ทางด้านการวางผังเมือง และการวางแผนภาค

2.2.1 วิชาบังคับสาขาการวางผังเมือง

363 641	กฎหมายและการบริหารการผังเมือง Plannning Legislation and administration	2(2-0-6)
363 651	วิวัฒนาการชุมชนเมือง Urban Evolution	2(2-0-6)

2.2.2 วิชาบังคับสาขาการวางแผนภาค

363 642	การปกครองท้องถิ่น Local Government	2(2-0-6)
363 645	การพัฒนาชนบท Rural Development	2(2-0-6)

3. วิชาเลือก (4 หน่วยกิต)

212 615	ระบบการจัดการ Management Systems	2(2-0-6)
313 614	ปัญหาการเกิดชุมชนเมืองและการอุตสาหกรรม Problems of Urbanization and Industrialization	2(2-0-6)
313 626	การจัดระเบียบชุมชน Community Organization	2(2-0-6)

361	621	ระบบมนุษย์กับสภาพแวดล้อม*	2(2-0-6)
		Man-Environment System	
361	648	จิตวิทยาสภาพแวดล้อม*	2(2-0-6)
		Environmental Psychology	
363	623	การพัฒนาทรัพยากร*	2(2-0-6)
		Resource Development	
363	653	ภูมิทัศน์ชุมชนเมือง	2(2-0-6)
		Urban Landscape	
363	654	การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	2(2-0-6)
		Evolution of Human Settlement in Thailand	
364	655	การอนุรักษ์ศิลป-ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม	2(2-0-6)
		Historic and Environmental Conservation	
363	664	สัมมนาการวางแผน*	2(2-0-6)
		Planning Seminar	
361	711	สัมมนาเคหะชุมชนพัฒนา*	2(2-0-6)
		Seminar in Housing and Community Development	
363	751	สัมมนาการออกแบบชุมชนเมือง*	2(2-0-6)
		Seminar in Urban Design Problems	

*วิชาเลือกภายในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เลือกศึกษาอย่างน้อย 2 หน่วยกิต เลือกจากคณะอื่นได้ด้วย นิสิตในแต่ละสาขาสามารถเลือกวิชาบังคับในอีกสาขาหนึ่งเป็นวิชาเลือกได้ นอกจากนี้สามารถเลือกวิชานอกคณะโดยได้รับความเห็นชอบจากทางภาควิชา

4. วิทยานิพนธ์ (12 หน่วยกิต)

363	811	วิทยานิพนธ์	12(-0-24-24)
-----	-----	-------------	--------------

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2527 อรุณ วิวัฒน์ปฐมพี ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิชาเอกดนตรีศึกษาในวิทยาลัยครู โดยศึกษาข้อมูลจากประชากร คือ อาจารย์วิทยาลัยครู อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสม โครงสร้างเนื้อหาสาระเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ดนตรีตะวันตกมากกว่าดนตรีไทย จำนวนหน่วยกิตดนตรีปฏิบัติน้อยเกินไป เนื้อหาส่วนใหญ่น่าสนใจเหมาะสม

ปัจจัยเบื้องต้นสำหรับหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อาจารย์ผู้สอนมีวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์สัดส่วนมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย จำนวนอาจารย์ไม่เพียงพออุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่พร้อมเท่าที่ควร ส่วนนักศึกษามีความเหมาะสมปานกลาง กระบวนการของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร นักศึกษาดำเนินการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีลักษณะเป็นผู้รับซักถามและแสดงความคิดเห็นน้อย กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสม นักศึกษาได้รับผลสัมฤทธิ์จากกระบวนการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยน้อย การประเมินผลิตผลพบว่า บัณฑิตวิชาเอกดนตรีศึกษามีคุณสมบัติเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างน้อย

สมจินตนา กิจการ (2527) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรพยาบาลศาสตร์โรงเรียนพยาบาลทหารอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

ปรัชญาของหลักสูตรระบุหน้าที่และข้อผูกพันของสถาบันการศึกษา ลักษณะความรู้ที่จัดไว้ให้กับผู้เรียน และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติพยาบาลระบุแต่ที่เป็นลักษณะของสากลทั่ว ๆ ไป แต่ไม่ระบุลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และไม่ได้ระบุลักษณะการเรียนการสอนที่คณาจารย์ยึดถือ

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระบุพฤติกรรมครบถ้วนทั้งด้านพุทธรหัส ทัศน-
พิสัยและทักษะพิสัย

โครงสร้างของหลักสูตร เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรพยาบาล
ศาสตร์ ระดับวิชาชีพ พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัย แต่ไม่ได้แยกหมวดวิชา
พื้นฐานวิชาชีพออกจากหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป และมีหมวดวิชาทหารที่ไม่คิดหน่วยกิต
เพิ่มขึ้น

ลักษณะ เนื้อหาวิชา เป็นแบบแกนของพยาบาล การจัดเรียงเนื้อหาวิชา
เรียงลำดับได้ดี มีความผสมผสาน แต่บางวิชาไม่ต่อเนื่อง การจัดโปรแกรมการ
ศึกษาเป็นแบบคู่ขนาน ครอบคลุมวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาเลือก และวิชาชีพพยาบาล
ควบคู่กันไปในแต่ละชั้นปีการศึกษา ยกเว้นชั้นปีที่หนึ่งยังไม่จัดให้เรียนวิชาเลือก

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ภาคทฤษฎีจัดคละกันไปหลายรูปแบบ
ภาคปฏิบัติส่วนใหญ่ใช้กระบวนการพยาบาล

การประเมินผลการเรียน ภาคทฤษฎีส่วนใหญ่ประเมินโดยใช้แบบทดสอบ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนภาคปฏิบัติใช้การสังเกต การบันทึกพฤติกรรมย่อยและ
การรำหับปฏิบัติจริง มีการตกซ้ำชั้นและตกออกถ้าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง เกณฑ์ที่กำหนด
การรายงานผลการศึกษาประจำปีแต่ละชั้น มีการจัดตำแหน่ง เป็นลำดับที่ละประ เภท

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งบ่งพฤติกรรมเป็นพัฒนาการด้านสติปัญญา
ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในการรักษาพยาบาล ตลอดจนการวางแผน วินิจฉัย
และแก้ปัญหาทางการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ในกลุ่มวิชาชีพและความเข้าใจในสังคม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาในกลุ่ม
วิชาเลือกมากที่สุด รองลงมาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป
วัตถุประสงค์หลักสูตรซึ่งบ่งลักษณะของการเป็นทหารการเป็นพลเมืองดี สอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์รายวิชาใหญ่ในกลุ่มวิชาทหารมากที่สุด นอกนั้นก็ใกล้เคียงกัน

ส่วนสรุปงข เียนยอดวิชัย (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์
หลักสูตรวิชาชีพของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร โดยทำการวิเคราะห์เอกสาร
หลักสูตรแม่บท และแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรคือ ผู้
บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า

หลักสูตรวิชาชีพของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครเป็นหลักสูตรแบบกว้าง ไม่ได้ระบุองค์ประกอบไว้ครบ ระบุไว้แต่ความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา และองค์ประกอบของหลักสูตรที่ปรากฏทุกหลักสูตรก็สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนผู้บริหารมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความคล่องตัว ในการบริหารงานด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ต้องการความช่วยเหลือและความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของงบประมาณที่จัดทำให้เกี่ยวกับการเรียนการสอนและรายได้อื่นเพื่อเสริมเงินงบประมาณอยู่ในระดับน้อย อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตรในหมวดวิชาที่ตนเองเกี่ยวข้องกล่าวไว้ชัดเจนอยู่ในระดับปานกลาง มากกว่ารายการอื่นๆ การจัดกลุ่มวิชา เฉพาะสาขาหรือวิชาเอกให้เรียนแทนการฝึกงานได้อยู่ในระดับมาก และการจัดหมวดวิชาเลือกเสรีให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต จากกลุ่มวิชาใดก็ได้อยู่ในระดับน้อย เนื้อหาสนองความสนใจและความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย และความสอดคล้องของเนื้อหากับความมุ่งหมายเฉพาะกลุ่มวิชาอยู่ในระดับปานกลาง อาจารย์ใช้วิธีสอนโดยการฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และใช้วิธีการสัมมนา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การศึกษานอกสถานที่ อยู่ในระดับน้อย อาจารย์ใช้วิธีวัดและประเมินผลโดยการสอบภาคทฤษฎีอยู่ในระดับมาก และไม่มีปัญหาในเรื่องวิธีการวัดและประเมินผล และนักศึกษามีความเห็นว่าตนเองได้รับความรู้และทักษะจากวิชาเอกอยู่ในระดับมาก ได้รับการวัดและประเมินผลโดยวิธีการสอบภาคทฤษฎี การเขียนรายงานจากการค้นคว้าอยู่ในระดับมาก การสอบปากเปล่า และการสังเกตอยู่ในระดับน้อย กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการอภิปราย การสัมมนา การฝึกปฏิบัติ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การศึกษานอกสถานที่อยู่ในระดับน้อย

สมสมร เทพนาโรสมันส์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกและมีความชัดเจนของภาษาสามารถ

นาาบบปฏิบัติได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและระดับความเป็นนักคหกรรมศาสตร์ที่ดีค่อนข้างมาก โครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตรวมหน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตรายวิชา ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดี เนื้อหาของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ความทันสมัย แต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนค่อนข้างมาก ปริมาณเนื้อหา มีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต และเนื้อหารายวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพค่อนข้างมาก ด้านอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาเขต ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ค่อนข้างมาก ยกเว้นส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความเพียงพอค่อนข้างน้อย คุณภาพค่อนข้างต่ำ และมีความสะดวกในการให้บริการค่อนข้างน้อย การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนการสอนโดยทั่วไปมีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นบรรยากาศการเรียนภาคทฤษฎี การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล และการปรับปรุงการสอนของอาจารย์มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อย ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไปมีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะด้านวิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างมาก

งานวิจัยในต่างประเทศ

เทเลอร์ (Taylor 1963 : 3806) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ รัฐโอคลาโฮมาโดยสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 125 คน และครูใหญ่ รรงเรียนที่ผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ทำการสอน จำนวน 75 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ทั้งผู้สำเร็จการศึกษาและครูใหญ่มีความคิดเห็นเหมือนกันดังนี้

1. ด้านวิชาเฉพาะ ควรเพิ่มเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ และเพิ่มรายวิชาวิธีการสอนวิชาเฉพาะด้าน
2. ด้านวิชาการศึกษา ควรปรับปรุงเพื่อให้สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์จริงในห้องเรียน โดยการเพิ่มเนื้อหาบางส่วน และตัดเนื้อหาบาง

ส่วนที่ไม่เหมาะสมหรือซ้ำซ้อนกับรายวิชาอื่นออกไป

3. ด้านวิชาสามัญทั่วไป ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาที่สนใจ

4. การบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาหารือ การบริการห้องสมุดและการเตรียมตัว เพื่อทำวิจัยอยู่ในชั้นพอใจ

ซิมมอนส์ (Simmons 1980: 6183-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรดนตรีศึกษาที่มหาวิทยาลัยลามาาร์ เพื่อตัดสินว่า หลักสูตรตรงกับความต้องการของบัณฑิตหรือไม่ และมีรายวิชาหรือขอบข่ายการศึกษาใดบ้างที่มีคุณค่าน้อย หรือไม่มีคุณค่า ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตปริญญาตรีทางดนตรี 335 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ขอบข่ายการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ รายวิชาพื้นฐานการร่าง รายวิชาวิชาเอกดนตรี รายวิชาดนตรีปฏิบัติโท ทฤษฎีดนตรี แบบแผนดนตรีศึกษาคีตวรรณกรรม ทักษะดนตรี ความสามารถส่วนบุคคล การใช้ภาษาอังกฤษ ความซาบซึ้งดนตรีและการสอนนักเรียน ขอบข่ายการศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ รายวิชาการศึกษา เรื่องความเข้าใจเด็ก บุคลิกภาพในการสอน และความรู้ทั่วไป

รายวิชาในขอบข่ายที่ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ คณิตศาสตร์ การปกครอง แบบแผนดนตรี ระดับประถมศึกษา สัมมนาสำหรับการสอบปากเปล่าทักษะและความเข้าใจที่ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ การสอนขับร้องระดับมัธยมศึกษา การเรียบเรียงเสียงประสานวงแจ๊ซ การเก็บบันทึกห้องเรียน และการใช้เครื่องมือวัสดุทัศนะ

รายวิชาที่มีประสิทธิภาพได้แก่ รายวิชาวิชาเอกดนตรี และทฤษฎีดนตรี รายวิชาที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด คือ แบบแผนดนตรีระดับประถมศึกษา และคณิตศาสตร์

ความแข็งแกร่งหลัก ๆ ของหลักสูตรมีดังนี้คือ ทฤษฎีดนตรี คณะดนตรี รายวิชาเอกดนตรี ความอ่อนแอที่สำคัญในหลักสูตรได้แก่ ดนตรีระดับประถมศึกษา รายวิชาแบบแผนดนตรีเน้นไม่เพียงพอ การอำนวยความสะดวกการขับร้อง

ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีความถี่สูงได้แก่ การสอนนักศึกษาจำเป็นต้อง
ให้ประสบการณ์ทางปฏิบัติมากขึ้น และรายวิชาแบบแผนดนตรีจำเป็นต่องเน้นราย
ละเอียดเฉพาะเพิ่มเติม

ซาฟาร์ (Zafar 1982: 1415-1416) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ
ประเมินหลักสูตรคณิตศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์เมกกะ ตามทัศนะของผู้สำเร็จ
การศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1976-1980 วิทยานิพนธ์แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากครู
คณิตศาสตร์ที่จบการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์เมกกะ จากการวิเคราะห์หัตถ์ประกอบ
ได้พัฒนามติคุณลักษณะของโปรแกรมคณิตศาสตร์ 12 ประการดังนี้

ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของคณิตศาสตร์ ความเข้าใจคณิตศาสตร์
พื้นฐานสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การเตรียมเพื่อศึกษาคณิตศาสตร์ชั้นสูง ความ
สัมพันธ์ของคณะกับโรงเรียนการเน้นปัญหาทางด้านปฏิบัติ การเตรียมเพื่อการสอน
ในโรงเรียน วิธีการสอนคณิตศาสตร์ การสอนนักเรียน ความคิดทางการศึกษา
การออกแบบหลักสูตร จิตวิทยาการศึกษา ปัญหาการสอนคณิตศาสตร์

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ได้ทดสอบสมมุติฐานตามมติ
คุณลักษณะของโปรแกรมคณิตศาสตร์ 12 ประการดังกล่าว ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

รายวิชาคณิตศาสตร์ในหลักสูตรคณิตศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์เมกกะ
มีความสัมพันธ์กับหลักสูตรคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นน้อย โปรแกรม
คณิตศาสตร์ เรื่องวิธีการสอนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพด้านความ
เป็นครูคณิตศาสตร์ของครูผู้สำเร็จการศึกษาสูง เรื่องการสอนนักเรียนเป็นโปรแกรม
ที่มีประสิทธิภาพของหลักสูตร

หลักสูตรคณิตศาสตร์ ของคณะศึกษาศาสตร์เมกกะ ช่วยให้นักเรียนมีทักษะใน
ทางบวกต่อการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน รายวิชาในหลักสูตรมีพอเพียง เป็น
ผลบวกต่อการสอนของครู

หลักสูตรคณิตศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์เมกกะล้มเหลวเรื่องการเน้น
ปัญหาทางด้านปฏิบัติ

ส่วน เบนเน็ต (Bennett M. Emyrtle Hayes 1984: P.84-A) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างของคณบดีบัณฑิตสาขาการให้คำปรึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย โอไฮโอ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1956-1982 รดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง เพื่อศึกษาว่าผู้บังคับบัญชามีความรู้สึกรับรู้อย่างไรต่อคณบดีบัณฑิต และเพื่อต้องการรับทราบข้อเสนอแนะจากผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้าง ของคณบดีบัณฑิต ทราบว่า ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างส่วนใหญ่มักปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา มีความรู้ระดับปริญญาเอก สาขาศึกษาศาสตร์ และมีประสบการณ์ในการนิเทศ ผู้บังคับบัญชาประเมินคณบดีบัณฑิตในหัวข้อคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม คณบดีบัณฑิตมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าทั้งในด้าน การศึกษา และการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาเสนอให้มีการเพิ่มทักษะทางด้านทฤษฎีการให้คำปรึกษา การบริหาร และการฝึกงาน อย่างไรก็ตาม ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างประเมินคุณภาพของคณบดีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย โอไฮโอ ดีเยี่ยมและทัดเทียมมหาวิทยาลัยอื่น